

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06686

KAMTSO UN BAR KAMTSO

Israel Goichberg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קָמֶצָא
בְּרַקָּמֶצָא
פָּרוֹן

גִּגְוִיכְבָּפְרָג

הַאֲלַעַשְׁנִיטָן
פָּרוֹן
נְטָף קָאָגָל אַוּסָהָן

בִּידְיוֹאָמָן
1931

פָּאָרְלָאָג
מַתְנָנוֹת

Copyright, 1931
by
ISRAEL GOICHBERG
New York, N. Y.
Myold Printing Co., Inc.
161 Grand Street, New York

אֲקָמָצָא וּבָרְקָמָצָא
חַרִיב יְרוֹשָׁלָם.

אָס אַיּוֹ אֲמְרוּעִירִיקָע מְעֵשָׂה,
פָּוּן וּוַיְיַטְעַ אַלְטָע דָּרוֹת שְׁטָאמָט זַיּוֹן
אֲמְעֵשָׂה פָּוּן צְוַיִּי לִיְּתָה, וּוְאָס הַאֲבָנָה
נְעַהֲיוֹסֶן קְמַצָּא אָוֹן בָּרְקְמַצָּא.
אָוֹן פָּוּן בִּיטָּעָרְן גַּעֲרָאָנְגָּל,
אָוֹן פָּוּן פְּרִיאְהַיִּטְ-קְאַמָּפָּא שְׁוּעָרָן,
נְזָר צַו וּוְאָס דָּעַם וּוְעַג פָּאָרְלְוִיפָּן?
נְיִינְגָּט דָּעַם אַוְיָעָר, וּוְעַט אַיְרָהָרָן.

א

טָאַלְאַן מִעֲכְטֵיק שְׂטִיִּיט דָעַר פָאַלְאַן

פָוּן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא.

אוֹיְף צַעְפּוֹקָעְנִישׁ דַי שׁוֹנוֹאִים.

אוֹיְף בָּאוּוֹאַנְדָּעָרָוָנָג פָוּן אַלְעָ.

אַוְן מַע פְּרָאַוּעַט אַיְן דַעַם פָאַלְאַן

הַיְינָט דַי גְּרוֹיִסְעַ רִיבְעַ סְעוֹדָה —

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא

וּוְעָרָת הַיְינָט כָּהֵן פָוּן יְהֻדָּה.

יא. עיר וווערט היינט העכטער כהן
נאך מחלוקת און געשלען,
טראנט די קרוין פון כהן גדוֹל
מייט דער היילפֿ פון ווייבס פֿאַרמען.

אייז אַ וואָנדער וואָס די שמחה
קוּעַלט אַרְוּס פון אַלְעַ ווִינְקָלָעַ?
וְאָס דער בְּלִיק פון יונְגָן כהן
טוּט מֵיְט זִיג אָוּן חֲדוֹה פֿינְקָלָעַ?
איַבְּעַר טַעַפְּיכָעַר פון סָאַמְעַט,
אוַיסְגַּעַשְׁפְּרִיט אַין בּוֹנְטַע פֿאַסְן,
פּוֹנָם טַעַמְפֵּל בְּיוֹן פֿאַלְאַזְן
פִּירֶט מַעַן מְרַתָּאַן איַבְּעַר גַּאַסְן.

שווינט אָרוּס דַי אִידָּעַלְעַ מֶרְתָּא
מִיטַן לֵיכְטַ פָּונַ זָנוּנַ זִיבַן,
נִישְׁטַ אָוּמוֹסְטַ הַאֲטַ יְהֹוּשָׁעַ
פָּאָר אַ וּוְיִבְזַי אַוְיסְגָּעַלְיבַן.

זִיצְן גַּעַסְטַ אָרוּס דַי טִישָׁן :
פַּילְ חַכְמָוִים, אָוֹן לְמַדְנִים
אָוֹן דַי זַיְלַבָּעַר-זַוְיִיסַע זְקָנִים —
חַכְמָה, תּוֹרָה אָוֹן הַדָּרָתַ פְּנִים.
עַסְטַ מַעַן, טַרְינְקַטְ מַעַן אָוֹן מַעַ פְּרִיְיטַ זַיְהַ,
גַּיסְטַ זַיְדַ וּוְיַיְן אָוֹן סְקַלְינְגַעַן בַּעֲכָעָר,
שְׁפִילַן פְּרִיְילַאַךְ דַי קְלֻעוֹמָאַרִים,
קְלִינְגַעַן צִימְבָּלַעַן הוַיְדַ אָוֹן הַעֲכָעָר.

ב

וָן אָז אוֹפְּגַעֲלִיגַט פֿוּן טְרִינְקָעַן
הָאָט דָּעַר עַולְם זִיךְ צְעַהְוְלִיעַט.
הָאָט אָרֵיקּוּדָל אָוּוְלְדָעַר
אַיְבָעַר זָאלָן זִיךְ צְעַקְוְלִיעַט.
הָאָט יְהִוְשָׁע זִיךְ צְעַוְאַרְעַמֶּט
אוֹן גַּעַשְׁיקָט אָרֵיטָעָר יְאָנָן
צָו וַיָּוָן אַלְטָן חַבָּר קְמַצָּאָן
מִיט בָּאָפְּעָל אָזְוִי צָו זָאנָן:

“ס'איז בא מיר א גרוועס שמחה,
ס'טוט די פרייד מיט שטראָםען פֿליַּסְן,
קומ מיט מיר מײַן נחת טוילן,
קומ מײַן שפִּיאַז אָזֶן ווֹיַן גַּעֲנִיסֶן.”

צי איז דער רײַיטער טויב געוועזן,
צי ערד האט אים שלעכט פֿאַרְשְׁטָאנְגָּן,
או עס דאָרָפֶן אָזֶן אָוְמְגָלֵיךְ טְרָעָפֶן,
וּוַיְסָט נִיט קִיְּנָעָר וּוְיִּפְּן וּוְאָנָעָן.
וּוְיִּאָּשְׁטוּרָם פְּלוּיַּת דָּעָרָ רַיְּטָעָר,
שְׁפָרְינְגָּן מִילְּן אִים אָגְטְּקָעָגָן,
נָאָר דָּעָר אָוְמְגָלֵיךְ חַאלְטָ דָּאָס צִימָל
אוֹן עָרָ פִּירָט אָוְיָפֶן פְּאַלְשָׁע וּוְעָגָן.

ニישט צו קמצאן פלייט דער רײַטער,
יאָגנט דאס פִּלְינְקָע פֿערְד דאס ברוינָע,
צֹ אַ צוּוִיתָן — צֹ בֶּרֶקְמִצָּן,
צֹ יְהֹשֻׁעָם עֲרָגְסְּטָן שׁוֹנָא.

צֹ בֶּרֶקְמִצָּן קְומְטָן דָּעָר רַיְּטָעָר,
אוֹן עָר בְּרָעְנָגָם זַיְּן גְּרוֹם צֹ טַרְאָנוֹן:
„סְּהָאָט מֵיָּן גּוֹטָעָר הָאָר יְהֹשֻׁעָ
מִיךְ גַּעֲשִׁיקָתְּ אָזְוִי צֹ וָגָן:
סְּאַיְּוָבָא מֵיר אַ גְּרוֹיסָע שְׁמָחָה,
סְּטוּטָן דִּי פְּרִיְּד מִיט שְׁמָרָאָמָעָן פְּלִיסָן,
קוֹם מִיט מֵיר מֵיָּן נַחַת טַיְלָן,
קוֹם מֵיָּן שְׁפִּיאָן אוֹן וּוֹיָן גַּעֲנִיסָן.”

שטוינט בר-קמצא : איז דאס מענלאך ?
טוט מיין אויער ריכטיק הערן ?
ויל יהושע האס פֿאַרגעטען ?
ויל ער זויידער חבר ווערן ?

אויב זיין האָרֶץ אויז וויך געווואָרֶן,
טרעפעט ער אָרְעָם פֿון אַחֲרָה,
לאָמִיר בִּיְדֻעָה האָס פֿאַרגעטען,
אָפּוֹוישָׁן דעם אלְטָן וְשָׂאוּרָ.

ג

געל געזטლט האט בר-קמאצָא
און אין וועג זיך גלייך געלאָן.
דאכט זיך אים, איז בײּמער שמייכלען
און מיט פֿריינטשאָפְט שעפְטשען גראָן.
מיט אַ שמייכל אויף די לִיפְנִין
אייז בר-קמאצָא אַנגעקומָן,
shawin פֿון ווֹויטָן האט ווֹין אויעָר
זיסָן צִימְבָּל-קְלָאָגָן פֿאָרְנוּמָן.

מיט אָ ברײַט צעשטראָלטֶן פְּנִים
איַז בָּרְקָמְצָא צָנוּגָלָאָפָּן.
מיַט אָ וּוֹאָלְקָן אוֹיְפָּדָיְךָ בְּרָעְמָעָן
הָאָט יְהֹוּשָׁע אִים גַּעֲטָרָאָפָּן :

דוּ, בָּרְקָמְצָא שְׁוֹנָא מִינְגָּר !
וּוְ קֻומְסָטוּ מִיט אָונְדוּ צָוָאָמָעָן ?
וּוַיְלַסְטָדִי שְׁמָחָה מִיר צָעַשְׁתָּעָרָן ?
וּוַיְלַסְטָדִי פְּרִיְיד אֵין הָאָרֶץ פָּאָרְסָמָעָן ?
— נְיוֹן, יְהֹוּשָׁע, דִּין שְׁלִיחָה
הָאָט מִיךְ הִיְנְתָּצָא צָו דִּיר פָּאָרְבָּעָטָן,
אַנְדָּעָרָשׂ וּוֹאָלְטָאֵיךְ נִיט גַּעֲקוּמָעָן
אוֹיְפָּדָיְךָ פָּאָלָאָצָּשָׁוּל צָו טְרָעָטָן.

— באָלד זאָלסְטוּ מײַן הוֵי פֿאָרְלָאָזָן.
געַם דִּין פֿעַרְד אָוֹן גַּיִּן דָּגְנָעָן!
ニישט דערווועגן זאָל דִּין פֿוּסְטְּרִיט
אוֹיפּ מִין שׁוּעָל אַרְזִיכְזֶשְׁפָּאָנָעָן.

— הָעָרָה יְהוֹשֻׁעָה, כֹּוֹעֵל בָּאָצָּאָלָן
יעַדְן טְרוֹנוֹק אָוֹן יְעַדְן בִּיסְן.
— נִימְתָּ בָּאָ מִיר אַיִּן הוֵי, בְּרִ-קְמָצָא,
וּוְעַט מִין שְׁוֹנָא וּוְאָם גַּעֲנִים.
— וּוְעַל אַיְךְ פֿאָר אַחֲלְבָעָר סְעוֹדָה
פּוֹל דָּעַם פְּרִיאָוּ אָוֹן גַּאֲלָד דִּיר גַּעֲבָן.
— דָּאָם וּוְעַט קִינְנָמָל נִימְתָּ פְּאָסִירָן,
אַזְׂוִי לְאָנָג וּוְיַיְךְ וּוְעַל לְעָבָן.

— איך באנצ'אל די גאנצע סעודה!
נאר פארשעם מיר ניט מיין פנים
אין די אויגן פון חכמים,
אין די אויגן פון למדנים.

— שוין ארוים זאלסטע פון דאנגען!
קאנסט קיין רגע מער ניט בליבן,
צי דו ווארטסט, דו שונא מיינער,
ב'זאל מיט בייטשן דיך פארטורייבן?

שוווארצע חרפה שוועבט אין פאלטען,
בליבע זיין די זקנים.
נאר קיין מוטיק ווארט קיין מענטשלאכט
רייסט זיך ניט ארוים פון קיינעם.

און בר-קמצא איז גענאנגען
טיטין קאָפ צו דראָרְד געבויגן,
און אַ טראָר ווי בלוי צעשמיַלצֶנֶם
האט געטְרוּפֶט פון זיינע אָוִינֶן.

און בר-קמצא האט געטְעַנְהָט :
אויב חכמים און למדנים
קאנען זיצן, קאנען הערן,
וואֹי מַע שׂוֹאָרְצֶט אַ מענטשֶׁנֶם פְּנֵים
וואֹי מַע צַּפֶּט דָּס בְּלוֹט פון האָרְצֶן,
און קיָּין אַיְנָעָר זָאָל נִימֶט שְׂטָעָר !
אָזָּא פָּאָלָּק פָּאָרְדִּינְט דָּעַם שְׂטָעָקָן,
אָזָּא לְאָנָּד מוֹחֲרָב וּזְעָרָן.

ד

ין א פוייסט געשמיידט פון איינן
לינגט יהודה א פאדרדייקטער.
אונטער יאך פון רויימס ממשלת
רויימן קראכץן זיך פארשטייקטער.
און דער בייעער קיסר נירון
זיצט און ווארט און אייז צופרידן:
וואל נאך ווער א מסירה ברענגן,
נאך א שעפטשע אויפֿ די אידן.

זאל א פונק נאָר פון מרידה
זיך באַווײַין אויף די גאָסן —
אוֹן זיין שאָרְפָּע שׂוּעָרְד ווּעַט פֿאָלְן
אוֹן ווּעַט שְׁנִיְּדָן, שִׁינְדָּן פֿאָסְן.

שִׁיכּוֹרֶת נִירְוָן אֵין זַיְן פֿאָלְאָץ
מִיטָּה דִּי גַּעַסְטָ אֵון גַּעַנְעָרָאָלָן.
טַאנְצָן יְוָנָגָע בְּרוּנָע שְׁקָלָאָפִינָק
אֵין דִּי רַחְבּוֹתְדִּיקָע זָאָלָן.
פֿלוֹצְלָוָנָג לְוִיפָּט אַרְיוֹן דָּעָר דִּינָעָר
אוֹן עָר בּוֹקְטָ זַיְךְ אָונְטָעַרְטָעַנִּיק
צָו דִּי פִּים פּוֹן קִיסְרָ נִירְוָן,
אוֹן עָר בְּרַעֲנָגָט בְּאַרְיכָת צָום קָעְנִיגָּ:

נוֹרְוִיסָּעֶר קַעֲנִיגֶּה, בָּא דֻּעָם טַוְיעֵר
איַז אַ רַיְטָעֶר אַנְגָּלָאָפָּן,
קוֹמָעָן קוֹמָט עַר פָּוּן יְהוּדָה —
עַפְעָם וּוַיכְתִּיקָם הַאָט גַּעַטְרָאָפָּן,
— לָאָז אַרְיִין דֻּעָם רַיְטָעֶר שְׁגָנָלָעֶר,
לְאָמִיךְ זְוִיסָן, לְאָמִיךְ הָעָרָן,
וּוְאָס פָּאָר נִיּוּסָם פָּוּן יְהוּדָה
קוֹמָט מִיּוֹן שְׁמָחָה מַוְּרַעַן צְעַשְׁטָעָרָן.

בָּא דֻּעָם טְרָאָן פָּוּן קִיסְּרָ נִירָוָן
מִיטָּה כְּכָנָעָה דִּיקָעָר מִינָּעָן
שְׂטִיִּיט בר-קְמַצָּא, אָוֹן אֵין הָאָרָצָן
נָאָגָט אַ שְׁלָאָנָג אַ גִּיפְטִיק גְּרִינְעָן...

„גרויסער קיסר פון קיסרים!
כ' בין געקומען דיר דערציילן,
או עם ברענט אָרויטער אויפשטיינד
אין יהודה טונקעלע היילן.
און עם וואקסט און שטיגט דער צארן
קענן רויים און קיסר נירזען,
טארסט ניט אָפְּלִינְג און ווארטן,
טארסט קיין רגע ניט פֿאַרְלִיזן.“

— איז, דיין מעלהונג איז געפערלאה,
ס' איז א זאך פון טויט און ל'עבן,
קאנסטו מיר דערפֿאָר קאוזין?
קאנסטו מיר באזויין געבן?

— זאל מײַן האָר אָ קְרִבֵּן שִׁיקָּן
איַז דָּעַם טָעַמְפֵּל פָּוֹן דיַי אַיְדָּן.
זָאַלְן זַיְיָ דָּעַם קְרִבֵּן בְּרַעֲנֶגֶן
פָּאָר דִּין כְּבוֹד אָוֹן פָּאָר פְּרִידָּן.
איַז דָּעַר קְרִבֵּן דִּיר בָּאוּוְילִיקָּט —
מיַינֶּט — דָּאָס פָּאָלָק איַז אָונְטָעַרְטָעַנוּק,
טָאַמְעָר נִוְת — דָּאָן איַז מִינָּן מַעַלְדוֹנָג
צָום בָּאַדְיוּרָה, אַמְתָּה, קָעָנִיג.

— אַיְה, גַּעֲזָאַטְלָט אָוֹן גַּעֲפָאָרָן !
וּוּסְטַ נָּאָךְ הַיְינֶט דָּעַם קְרִבֵּן טָרָאָגָן,
ס'פָּעַטְסָטָע רִינְד פָּוֹן קָעָנִיגָּס שְׂטָאָלָג,
ס'בָּעַטְסָע קָאָלָב, וּוָאָס מִיר פָּאָרְמָאָגָן.

ווי א זויכער פלייט בר-קמץא
 פון נקמה-בייטש געטראיבן,
 יא. דאס בעסטע פון די רינדער
 האט דער קייפר אויסגעקליבן.
 שיין און גאנץ אויפֿ אלע אבראים
 האט בר-קמץא דאס באקומען,
 נאָר מיט ליף אויפֿ האָלֶב צעשפֿאַלְטֵן
 ווועט דאס קאָלֶב צום בהן קומען,
 זאל ער שעכטן אָזָא קרבן
 מיט אָ מומּוֹן, ווֹאָס רִיסְטַּטְּ דִּי אָוִינְגָּן
 קליגער בהן, קליעיב דיר אויסעט :
 שאָנד פון גָּאטָן, צִי רְוִימְעָרָם בּוֹינְגָּן !

ה

וָנִיְהֹדָה בֵּין גַּלְילָי

צַיְעָן וּאֶלְקָנָס שָׁוּועָר אָן שָׁוּועָרָה,

פָּאֶלְקָם גַּעֲדוֹלָד הַאֲט אַוִּינְגַּעַשְׁעַפְט זַיְן,

סְ'קָאָן דָּעָר מַעֲנְטָשׁ נִימְתַּלְיָן מַעֲרָעָר.

יַעֲדָעָר רַוִּימִישָׁעָר פַּאֲרַטְרַעַטְיָה,

יַעֲדָעָר נַיְעָר פַּרְאָקוֹרָאָטָאָר —

וּוי אַהֲנָגְעָרִיקָע פִּיאָזָוקָע

זַוְיִגְתָּה אָן זַוְיִגְתָּה אָן וּעְרָתָה נִימְתַּלְיָן זַאְטָעָר.

אויף די גאָסֶן, אויף די רַאנֵן
קָאָכְט אָן הָעֲרָת נִיט אויף צו זִידָן:
אויסגעֿלָאָכְט אָן אויסגעֿחוּזְקָט
הָאָט זִין פְּלָאָרוּם פָּזָן די אַיזָּן,
אויסגעֿדוּבָט דָּעַם טָעַמְפָּלָם אֹוְצָרוֹת,
זִיךְן גַּעַטְאָפְּטָשָׁעַט אויף גַּעַפְּלִין,
אָן אַין טַיְיכָן בְּלוּט פָּאָרָטְרוֹנְקָעָן
יעָזָן פָּונָק פָּזָן פְּרִיאָעָן וּוַילָּן,
וּוְאָקְסָטָן די גַּרְוָעָפָע פָּזָן קְנָאִים —
די פָּאָרָטִי פָּזָן פָּאָלָקָם בְּאָפְּרִיאָעָר,
פְּלָאָקָעָרָט אויף אָן סְשָׂטִיגָּט אַלְעַזְן הָעֲבָעָר
איַן דָּעַם פָּאָלָק אַרְוָף אַ נִּיעָר :

טוויט — דעם רויימער ! טוויט — דעם רויימער !
וועי א פאקל אויף א טורם
רוופט ער אויף דאס פאלק צום אויפשטיינן,
און עס וואקסט און וואקסט דער שטורם.

ו

וַיַּדְעֵם מִקְדָּשׁ וַיֵּצֶט סְנַהֲדרִין —
חַעֲמֹתָעָר בִּיתְהִידָּן פָּוּן דֵּי אִידָּן,
אוֹיפָ אַיִן וּוְאַגְשָׂאָל הַעֲנָגֶת מַלְחָמָה,
אוֹיפָ דָּעָר צְוִיּוֹתָעָר הַעֲנָגֶת דָּעָר פְּרִידָן,
פְּלָאַמְעָן אַוִינָן אוֹיפְגַעַר עֲגָטָעָן,
וּוְאַ חַאְגָל פָּאָלָן וּוְעַרְטָעָר,
יַעַדְעַ רַגְעַ שְׁפָרִינְגָעַן מַעֲנְטָשָׁן
אוֹיפָ דַּעֲרַצְאָרָנָט פָּוּן דֵּי עַרְטָעָר.

אט שטייט אופּ דער כהַנְּגָדוֹל —
און-אנטשוויגן וווערן אַלעַ.
און עס קלינגעט די שטאלצע שטיבֿע
פֿון יהושע בן גִּמְלָא :
„בַּיּוֹ וַיְיַצֵּר לְאַגְּגָה נָאָר וַיְעַתֵּן פְּנַחֲדָרִין ?
די קְנָאִים-זְרִיד פָּאַרְטְּרָאָגָן ?
אייז סְנַחְדָּרִין נִיט בְּכֹוח
זַיְן אַנְטְּשִׁידָן וּוְאַרְטָן צַו זָאָגָן ?
וּוְאָס בְּאֶמֶת אַרְטָן די הַיִּזְקָעָפֶן,
אוֹ דָּאָם לְאַגְּדָה וַיְעַתֵּן חָרוֹב וּוְעָרָן ?
אוֹ די שְׁוּעָרָעַ הַאֲנָטָה פֿון נִירָוָן
וַיְעַתֵּן מִין הַאָב אָוֹן גּוֹטָם צְעַשְׁטָעָרָן ?

וואס פֿאָרְלִיּוֹן דַעַן דֵי שְׁלַעֲפֶעֶרֶם.
אט דֵי בְּאָרוּעָסָע קְבִצָּנִים?
זַעַט אַיְרַדְעַן נִיט וּוּרְעַם זַעַעַן
אִידָּנָם עַרְגַּסְטָע שְׁוּאָרְצָסְטָע שְׁוֹנָאִים?
רוֹאֵיךְ מַזְוִי יְהוּדָה בְּלִיבָּן,
נִיטְקִין אַוְיְפְשְׁטָאנְדְ דָאָרְפָּן אִידָּן,
בוּינְגַטְ דַעַם קָאָפְ אָוָן בְּרַעְנָגְטְ דַעַם קְרָבָן
פֿאָרָן קִיסְרָן אָוָן פֿאָרְ פֿרִידָן.”

וּוְאַ לִיבְאַן אַוְיְפְגָעָרְיִיצְטָעָר,
אוּיְפְגָעָשְׁפְרָוְנְגָעָן אַיְזְ מִיטְצָאָרָן
אלְיֻזְרָן בְּן חַנְנִית —
אָוָן אַרְוָם אַיְזְ שְׁטִילְ גַּעַוּאָרָן :

„ויאלט דער קרבן פונגס קיסר
נאנץ געוווען אויף אלע גליידער
וואלט אויך דאן דאס קאלב פון רוימער
אלע געלביבן אונדו דערויזידער !

ניין ניט בויגן זיך און קנייען
זועט יהודה פארן קיסר,
זאל דער צארן זיך צערעגען
צווישן פאלק אלע שטארקער, הייסער.
יא, מיר וויסן, ווער עס זענען
אייצט די שנאים פון די אידן,
די וואס קויפֿן זיינער וואוילטאג
פארן פריזו פון קגעכטיש פרידן.

וואָס וְשׁוּ צִיטַעֲרֵסְטוֹ, יְהוֹשָׁעַ,
פָּאָר דִּין פָּעֵל אָזֶן דִּין פָּאָרְמָעָגָן?
וַיְוַלְּסְטוֹ אָונְדוּעָר לְאָנֵד אָזֶן פְּרִיְהִיּוֹת
מְקֻרֵּב זַיִן פָּוּן דִּינְגָּעָט וְעוֹגָן?
זָאָל נָאָר עַמִּיעֵץ זִיךְרָעָרוּוּעָן
אָונְדוּעָר אָוִיפְשָׁטָאָנֵד צָו פָּאָרְרָאָטָן —
מִיטָּן קָאָפּ וּוּעָט עַר בָּאָצְּאָלָן
פָּאָר דִּי מִיאָוּסָע פָּאָלְשָׁע טָאָטָן.

ו

ישבט באווילוקט איז דער קרבן.
 ס'חאט די שוווערעד שעה געשלַגָּן
 ווי א בליעז צום קיסרמ אוייער
 האט די נייעס זיך דערטראנן:
 אויגעשטאנגען איז יהודה
 אויפֿן רוף פון די זעלַאטַן, *
 הוימערם וואך פון שלַאמְ אנטאניא —
 ביין לעצטן אויסגעראטַן.

* זעלַאטַן מײַונֶט קנאַים.

דאך עם האפט נאך אלץ אויפֿ חסָד
בן גמלאָס צד פון שלום.
און ער גרייט זיין שאָרְפָּן מעסער
פארן האָרְץ פון פרוייהויט-חלום.
לויפֿן פִּינְצְטָעָרָע שילוחים
פול מיט סודותדייקע בליכָן —
זיך געשטעלט צו דינְסְטָט דעם רויַמעָר.
גרייט דעם אויפֿשְׁטָאנְד צו דערשטיין.

וועי אַ שטראָסְמָן פון הייסער לאָנוֹעָ
פלְּיסְן נירזְנָס לעגיאָנָעָן
אייבָּעֶר גְּלִילָם שטָעַט אָונְ דערפָּעָר
מיט פָּאָרוֹויִיסְטָוָנָג אַוִּיפֿ די פָּאָנָעָן.

פאלט א פעסטונג נאָר א פעסטונג,
עם פאָראָטן געגעראָלן,
נאָר דער שטאָלצער רוף צו פרײַהוּיט
הערט נוּט אוֹיפֿ אַין פָּאָלְקָ צו שָׁלָן.

ענְג אָן ענְגָּעֵר שלִימֶט דָּעֵר רְוִימָעֵר
איַין דַּי שְׂטָאָט יְרוּשָׁלַיִם,
וּוֹאוּ דָּאָם בְּעַסְטָע פָּוּן יְהוּדָה
גְּרִיּוּת זִיךְּ צַו אַ קָּאָמָּפְּ אַ נְיֻעָם.
פָּוּן יְהוּדָה, אָן פָּוּן גְּלִילָ
אוֹן פָּוּן יְעָדוֹן קְלֻעַּנְסָטָן יְשָׁוָב
אוֹיפְּגַעַהוּבוֹן הָאָט דָּאָם פָּאָלְקָ זִיךְּ —
עֲפָעָם נָאָר וּוֹי דָוָרָךְ אַ בִּישׁוֹפָט.

און עם פלייסן שטראַמען מענטשן
אין דער הויפטשטאָט ווי די ביגען.
גרײַיט צו קעַמְפַּן, גראַיַּיט צו שטַּאַרְבַּן,
גרײַיט די פֿרִיַּהִיט צו געווינען.
וועמענים מומַט וואָלְט ניט געשטייגן.
וועמענים האָרֶין קעַן פֿילַן מֹרָא
מייט אָ הָעֵלֶד, וואָסָם האָט קִין גְּלִיכְּן —
מייט אָ שְׁמַעַן בָּר גִּירָּא ?

וועמען וואָלְט דָּעַן נִישְׁת בְּאֲגִיַּסְטָעַרְט
אָט דָּעַר קֻעַמְפַּעַר דָּעַר גַּעֲטְרִיְּעַר —
יְוָחָנָן פּוֹן שְׁטַּאַט גּוֹשׁ חַלְבַּ
מייט אָ הָאָרֶין פּוֹן פְּלָאָס אָוָן פִּיעָר ?

שטייען פעסטוינגען ווי פעלזן,
איינע פון דער צויזיטער העכער.
סאראָ קראָפט ווועט דאס באַוויזן
איין אַזונֶס צו מאָכֵן לעכער?
דאָך, מַעְהָרֶת נִימָט אַוִיפָּצָו בּוֹיעָן,
אוֹן צו פֿעַטְיָקָן אוֹן שְׁמִידָן,
סְ'אַיז דָּעָר לְעִצְמָעָר שְׁטַרְאָלְפָן האַפְּנָונָן,
סְ'אַיז דָּעָר גּוֹרֵל פָּוּן די אַידָּן.

ח

זו ארצע נאכט. עס האט דער שטורות

וועי א הונט זיך אפגריסן,

און געה אוקעט, און געdoneערט

און מיט רעגן-ביביטש געשמייסן.

שווארכע נאכט און שווארכע פֿלעגעער :

אין דעם הויז פֿון בן גִּמְלָאן

גְּרִיאַיִט זיך אַיְצָט דֵּעֶר צְדָר פֿון שלום

די קְנָאִים צו באפֿאַלְן.

נאָר עַם דְּרִימֶלֶט נִיט אָוֹן שְׁלָאָפֶט נִיט
יְהָנֵן — דָּעֵר וּזְאָכָּעָר אֲוַיְעָר,

די אָדוּמִישָׁע קְנָאִים *
שְׁתִּיְעַן גְּרִיּוֹת פָּאָר הִילְּתָה בַּיּוֹם טְוִיעָה.
וְאֵל דֵי שָׁעָה פָּוּן מִיטְנָאָכֶט שְׁלָאָגָן,
וּוְעַט דָּעֵר טְוִיעָר זִיךְ צְעַפְּרָאָלָן,
אוֹן דֵי בָּאָנְדָע פָּוּן פָּאָרְדָּעְטָעָר
אוֹיפָּן שָׁאָרָף פָּוּן שְׁוּוּעָרְדָּוּן וּוְעַט פָּאָלָן.

מִיטְנָאָכֶט שָׁעָה אֵין אַנְגָּעָקוּמָעָן.
שְׁטוֹרָם וּוּרְטָט אַלְעָז וּוַיְלָד אָוֹן וּוַיְלָדָעָר.
הַאָּרָךְ ! עַם טְרָאָגֶט זִיךְ קְלָאָנָג פָּוּן שְׁוּוּעָרְדָּן
אוֹן אַ מְעַנְטָשְׁלָאָכָּעָר גַּעֲפִילְדָּעָר.

* אַדוֹם — אַ פָּאָלָק וּוְאַס חָאָט אַנְגָּעָנוּמָעָן דַּעַם אַיְדִּישָׁן גָּלוּבוֹן.

ס'איז די שוואָרטצעַ נאכט אָן עדות
וועָס אִין שטאט אִין פֿאָרגעָקּומָעַן:
זיבָן טויזונט פֿרִינְגַּט פֿון דְּוִימָעֶר
איינְסַטְוֹרָם אָומְנָגּוּקּוּמָעַן.

אוֹן אָן שטורָם האָט גַּעַשְׁטִילָט זִיךְרָן
הָאָט דָּעֵר טָאגּ גַּעֲנוּמָעַן בְּלָאָסָן,
הָאָבָן טויזונטער הרוֹגִים
זִיךְרָן גַּעַזְאַלְגָּעָרט אֹוִיפְּ דִי גַּאַסְּן.
אוֹן בָּאָסְטָמָעַ שָׂוּעָל פֿון פְּאַלְאָסְן
אָפְּגַּעַזְוַנְדָּעָרט וּוַיְוִיט פֿון אַלְעָן —
איַז מִיט שָׂוּעָרְד אִין הָאָרְצָן גַּעַלְעָנָן
יהָוְשָׁעַ בְּן גַּמְלָא.

ט

יי דער שיף, ווֹאָס מַזְוָ אִין שְׁטוּרָם
פָּזֶן צְוֵויִי קָעֵפֶג גַּעֲרוֹדָעָרֶט וּוּרָן,
צְוֵוִישָׁן אִינְגָעָם אָוָן דָּעַם צְוֵוִיטָן
וּוְעַט דָּעַר יִם דִּי שִׁיפֶט צְעַשְׁטָעָרֶן.
וּוְיִי דָּעַם לְאַנְד אִין שְׁוּעָרָעֶ צִיּוֹתָן
מִיטֶּן צְוֵויִי פִּירָעָר בָּא דָעַם רְוּדָעָר —
בָּא דָעַם עַרְשָׁטָן פָּונְקָ פָּזֶן קְנָהָה
שְׁטָעַלְטָ זַיְךְ בְּרוֹדָעָר קָעָגָן בְּרוֹדָעָר.

ニישט פארכײַטן האט יהודא
אט דעם ביטערן נסיען —
אין דער טויפ פון יעדן מענטשן
טווט דער וואלף פון קנאה וואיען.
שטעטלט זיך יוחנן פארביסן
קענן שמעון בר גיורא.
צוווי גבוריים מיט אין שוואכקייט —
יעדער אינגעָר וויל די בכורה . . .

און ווי סאמע ערגסטע שונגאים
קעטפֿן יוחנן און שמעון
און דער צארן פון פאַרוּוֹסְטוֹנְג
ברענט און הערט ניט אויף צו גרייטען.

ニיסט זיך איגען בלוט ווי וואסער
און עס ברענען אוצרות שפיעזן —
דאך זוי בלויין איגגעעעקשנט
און זוי שטייען שטאָל און אייזן.

נאָר ווען ערשטער קלאָפּ פון רוימער
האָט דערהערט זיך אַין דעם טויער.
האָבן בײַדּע פריד געשלאָסן
אויף דער וואָך פון פֿעְמֶטוֹנֶגּ מויעָר.
האָבן בײַדּע זיך פֿאָראַאיַינִיקּט
קעְגַּן רויִישׁע חילוֹת
און געבראָכְט אַון שׂוֹנָאָם לְאָגָעָד
שׂוֹעָרָע פֿינְצְטָעָרָע מְפֻלוֹת.

טאג ווי נאכט דורך לאנגע וואכן
קלינגעט די האק פון רוימערט בווער,
וואקסן שטורם-בעק אונ שליידערם.
גרייט צו שטורעמען די מוייער.
נאָר די שטאט ירושלים
ווײַיסט קיין רוען אונ קיין שלאָפָן.
יעדע ברומט אונ יעדער אַרעָם
אייז אַין פאנצער אונ אַין וואָפָן.

אונטער דעריך ווי די מורהש侃עס
שויבלען אידן פון באָנגען —
דאָרטן ווערט אַהייל גענראָבן
אונטער רויישע מאַשְׁינָן.

גרוייזאם סטארטשען רויים צעשטערער —
ווארפן אין א שרעק א שטומען.
נאָר פון אונטן וואַקסט דער אַפְּגָּרוֹנְט —
וְאַקְּסְט אָוָן וּאָרֶת דֵי שְׁעָה זָאָל קְׂמָעָן...

לעכטע נאָכְט פֿאָר רְויִים אַטְאָקָע —
אָזָא וּאָרְטוֹנָג אֲ גַעַשְׁפָּגָנְטָע !
סָאָרָא סְוִדּוֹת הָאָט דֻּעָר שְׁוֹנָא ?
סָאָרָא פְּלַעַנְעָר אָוְמְבָאָקָאנְטָע ?
לאָנְגְּזָאָם רְוָקָט זִיךְּ דֻּעָר בָּאֲגִינְעָן .
פְּלוֹצְלָוָג — קְרָאָךְ אָוָן קְרָאָךְ אָוִיפְּ מִילְּן !
הָאָט דֵי עָרְד גַעַלְאָצְט אָוִיפְּ שְׁטִיקָלָאָך ?
צי דֻּעָר הַיְמָל שִׁימְט מִיט פִּילְּן ?

אייפגעשוידערט האבן רוימעה
איין דער מארגן-שעה דער גרויער.
אויף זיין פערד — אויף טויט דערשראָקן —
טראנט זיך טיטום צו דער מויער.

און פון גרויען מארגן-געפל
איו א בילד אroiסנגעשפֿרונגען :
כ'האט די ערֶד דאס מוויל געעפֿנט —
און די שטורות-בעק פֿאַרשׂוֹנְגָּען.
פרײַיד און יוכָל אויף דער מויער,
בָּא דעם שונא קריין פון ציינער,
און צעטומלונג יאנגט זיך טיטום
אונטער רײַז-געשיִרי און שטיינער.

נאר דער רוימער וווײַסְט קיין אָפְּשֶׁטֶל —
מעג דאס בְּלוֹט זוי טײַיכֵן רִינְגָן.
אונטער האָגָלעַנְדִּיקָע פִּילִין
וואָקְטָן ווַיְדָעֶר אַוִּים מַאֲשִׁינְגָּן.
אוֹז ווֹעֵן עַרְשְׁטָעֶר קְנָאֵל פֿוֹן רְויְמָעֶר
הָאָט אַ ווַיְגַּעַתְּן דִּי מְוִיעָר,
הָאָט דִּי שְׁטָאָט יְרוּשָׁלָיִם
איַנְגָּעוֹזְיָקָלֶט זִיךְ אַיְן טְרוּיעָר.

הָאָבָן קְעַמְפָּעֶר ווַאֲרָט גַּעֲגָבָן —
סְ'זָאֵל דָּעַם רְויְמָעֶר קְאַסְטָן טְיִיעָר,
זָאָלֶן זַיְנָע בְּעַמְטָע רְיִיעָן
אוּמְקוּמָעָן אַיְן בְּלוֹט אוֹן פְּיִיעָר.

וואָ די כוֹאַלְיעָם אֵין אַ שְׁטוּרָם
קָעְמָפָן רְוִימָס מַוְשְׁטִירְטָעַ רַיְעָן,
צָעַן מָאַל שְׁטוּרְמִישׁ קָעְמָפָט יְהֻדָּה
פָּאָר אַוְרַ לְעָבָן אָזֶן גַּעֲדִיְעָן.

יַעַדָּע רְוִימִישׁ אַטְאָקָע
וּוְעָרְטָ מִיטָּ קְרָאָפָט צְרוּרִיקְגַּעַשְׁטִיסָן,
דִּי גַּעַשְׁמִידְסָטָעַ עַנְגְּסָטָעַ רַיְעָן —
שְׁנָעַל צְעִפְיצְּלָתָ אָזֶן צְעָרִיסָן.
חָאָגְלָעַן שְׁטִינְגָּעַר פָּוָן דָּעָר פָּעַסְטָוָנָג
אוּיפָּ די רְוִימִישׁ מַאַשְׁינָעָן,
טוֹווֹנָטָ לְעָבָנָם קָאָסָטָ די רְוִימָעָר
יַעַדָּעָר שְׁפָאָן וּוְאָסָ זָיָן גַּעֲוִינָעָן.

קעטן אידישע גבורים —
יעדר אינער קעגנו הונדרט,
קוקן גלייך דעם טויט אין פנים.
אווש דער שונא ווערט פארזו אונדרט.

אַר פָּזָרֶן אַ הַאנְטַ אַ שׁוֹאָרֶצַע
 וּזְאַם אִין טַוִּיטָלָאָכָעֶר פָּזַן וּזְאַפַּן
 וּזְיַי דַּעַם פָּאָלָק אֵין זַיְן גַּעֲרָאָנְגָל —
 פָּזַן דַּעַר שׁוֹאָרֶצַע הַאנְטַ גַּעֲטָרָאָפַן.
 קַעַנְגַּת הַנְּגַעַר הַאַט גַּעֲנִידָעָרֶת.
 אָוָן אָוָן פִּילָּן אָוָן אָוָן שְׁפִיּוֹן
 אַוִּיסְגַּעַשְׁטִיקַט יְהֻדָּהָם בְּרַאוֹסְטָע —
 דָּאָס וּזְאַם רְוִים הַאַט נִית בָּאָוִוִּזְן.

אויף די גאָסָן, אויף די מאָרָקָן
פֿאָלָן מענטשָׁן ווי די פְּלִינְגָן,
אייסגעַדָּרטָע, אויסגעַקוֹוָארָטָע
צַאנְקָעָן קִינְדָּעָר אֵין די ווּיגָן.
אוֹן דָּעָר הַונְגָּעָר וּוַיְסָט קִיּוֹן חִילָּוק —
אַלְעָ אַלְעָ זַיְנָעָן גַּלְיוּכָּעָן,
פָּוֹן די בִּיטְעָרָמָטָע אַבְּיוֹנוֹם,
בִּיּוֹ די יְחֻסְדִּיקָעָ רַיְיכָע...

הוֹנְדָּעָרָט דִּינְגָּעָר הַאֲטָּדָּךְ מַרְתָּאָ
אוֹן חֶדְרוֹם נִיתְּ צַו צִילְּן,
אוֹן פָּאָרְפָּלְיוֹצָט מִיטָּ גַּאֲלָד אוֹן זַיְבָּעָר —
טוֹזִוְנָט מַעֲנְשָׁן צַו בָּאַטְיִילְּן.

טא פארווזם איז געל דעם פנים
און די אויגן איבנגגעפאלן
ביי דער יונגענ侃ער אלמנה
פון יהושע בן גמלא?

וואס זשע לויין איצט די דינער
איבער מאָרכָן, איבער הויפַן?
קאנ דעם גאנצע גאָלְד און זילבער
איצט קיין שטיקל ברוית גוט קוייפַן?
און זי שיקט איד טרייסטן דינער,
און זי גוט אָם אַ פֿאָרְמָעָן,
זאל ער זוכן אויפַן די מאָרכָן,
זאל ער גיינ אויפַן אלע ווועגן.

אויסגענגאנגען איז איז שפייכלער
פָּזְן דַּעַם מֵעַל דָּאָם לְעִצְמָע בִּיסְלָן.
זֶאָל עָר פָּאָר דַּעַם פְּרִיּוֹז דַּעַם הַעֲכַסְטָן —
קְוִיפָּן זְעַמְלָ-מֵעַל אַ שְׂוִימָן.
לוֹיְדִיק קּוֹמֶט אַחֲיָים דָּעָר דִּינְעָר :
זְעַמְלָ-מֵעַל אַיז נִישְׁתְּצָו קְרִיגָּן,
פְּרָאַסְטָע וּוַיְצָנְ-מֵעַל פָּאָרְבְּלִיבָּן,
אַיז דָּעָר פְּרִיּוֹז צָו גָּאָלְד גַּעַשְׁטִיגָּן.

— גַּי אָוָן קְרִיגָּן דָּאָם פְּרָאַסְטָע וּוַיְצָנָם.
זֶאָל דַּעַם פְּרִיּוֹז, וּוָאָס זְוִי פָּאָרְלָאַנְגָּעָן !
לוֹיְדִיק קּוֹמֶט אַחֲיָים דָּעָר דִּינְעָר :
— סְאַיז דָּאָם וּוַיְצָנָם אוּסְגַּעַנְגַּעַנְגָּעָן.

קָרְוִן שְׁוֹאַרְצָעֶר אֵין פָּאַרְבְּלִיבָּן,
מִיאָום אֵין מַוְיל אַרְיָין צַו נַעֲמָעַן.
— לְוִיפָּא אָוֹן קְרִיגָּדָעַם שְׁוֹאַרְצָעֶן קָרְוִן.
וְאֵל דָּעַר הַנוּגָּעַר מִיךְ נִימְטָקְלָעְמָעַן.

* * *

שְׁוַיָּן נִישְׁתְּאַקְיָין שְׁוֹאַרְצָעֶר קָרְוִן,
שְׁוַיָּן נִישְׁתְּאַקְיָין זָאָךְ צַו קוֹיְפָן.
קְרָאנְק גַּעַשׂוֹאַלְעָנָע פָּוָן הַנוּגָּעַר
לִינָן מַעֲנְטָשָׁן אַוִיפָּא דִי הוֹיְפָן.

אוֹן אַלְיָין דִי קְרָאנְקָע מַרְתָּא
מִיטָּן פְּנִים מִיטָּן בְּלָאָסָן,
קְרִיכְטָמָרָוָם אַוִיפָּא אַלְעָמָרָקָה
שְׁלַעַפְט זִיךְ אָוָם אֵין אַלְעָגָסָן.

אפשר וועט זי פארט געפינען
 כאטש א ביינדליך, כאטש א ברעלך,
 איידלע מורתא האט פארלוירן
 יעדן מינדסטון פונק פון עקל...
 און אין מיטן פון די מאַרְקָן,
 אויף א בערגל מיסט א קלינעם,
 אויסגעגן אָזֶן אִיז מַרְתָּה,
 ניט באָזְוִינְט פון קיינעם, קלינעם.

יא

טָאָרְקָעָרּ קַנְגָּלֶן רֹוִיםּ מַאֲשִׁינְעָן,

קְרָאָכְטּ אַ טּוֹרָם נַאֲךּ אַ טּוֹרָם.

מִיטּ פָּאָרְקָלְעַמְטָעּ צִיּוֹן אָזּ פּוֹיְסְטָן
שְׂטִוִיתּ יְהוּדָה קָעָנָן שְׂטוּרָם.

בְּרָעֵנֶטּ דָּעָרּ הַוּנְגָעָרּ אַיְזּ דִּי אַוְינָן,
אוֹזּ דִּי פְּרִיְהִיִּתּ בְּרָעֵנֶטּ אַיְזּ הַאֲרָצָן.

נַאֲךּ קִיןּ רַעֲטָוָנָגּ אַיְזּ נִימָּטָאּ מַעְרָךּ
פּוֹןּ דָּעָםּ בִּיּוֹןּ סּוֹפּ דָּעָםּ שְׁוֹוֹאָרָצָן.

כ'עלצעט ווארט פון רויום מהכלים :

לעצעט פעסטונג איז געפאלן,

אין א ים פון דויך און פלאמען

באדן זיך דעם טעטפלס זאלן...

* * *

און און טעטפל אין א זונקל —

וועויט אוועק פון מענטשנום אויגן,

האט בר-קמאז זיך צערעכנט —

און א שטראיך אויפ זיך פארציזן.

